ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 17.07.2006
COM(2006) 400 τελικό

ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΝΟΜΩΝ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΖΥΓΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ

(υποβληθέν από την Επιτροπή)

{SEC(2006) 952}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα Πράσινη Βίβλο ξεκινά μια ευρεία διαβούλευση σχετικά με τα νομικά ζητήματα που τίθενται σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων και τις περιουσιακές συνέπειες που έχουν άλλες μορφές ενώσεων. Η εν λόγω Βίβλος αποβλέπει στην παρουσίαση των διαφόρων πτυχών του θέματος που φαίνεται ότι απαιτούν την έκδοση νομοθετικών κανόνων σε κοινοτικό επίπεδο.

Η Επιτροπή καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους να αποστείλουν τις απαντήσεις τους καθώς και κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία πριν από τις 30.11.2006, στην ακόλουθη διεύθυνση :

Commission européenne

Direction générale Justice, Liberté et Sécurité

Unité C1 – Justice civile
B – 1049 Bruxelles
Τηλεομοιοτυπία : + 32 (0) 2 299 64 57
Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : jls-coop-jud-civil@ec.europa.eu

Τα άτομα που συμμετέχουν σε αυτή τη διαβούλευση θα πρέπει να διευκρινίσουν εάν αντιτίθενται στη δημοσίευση των απαντήσεων και των παρατηρήσεών τους στο δικτυακό τόπο της Επιτροπής.

ΛΕΞΙΚΟ

Διεθνής δικαιοδοσία : Ικανότητα των δικαστηρίων μιας χώρας να εκδικάζουν διεθνείς διαφορές.

Σύγκρουση νόμων : Κατάσταση στην οποία δύο ή περισσότερα εθνικά δίκαια μπορούν να εφαρμοστούν σε σχέσεις (γεγονότα, συμβάσεις, οικογενειακές σχέσεις, κ.λ.π.) που συνδέονται με περισσότερα του ενός κράτη. Οι κανόνες της σύγκρουσης νόμων προσδιορίζουν το πλέον κατάλληλο εθνικό δίκαιο που πρέπει να διέπει την εν λόγω νομική σχέση.

Προγαμιαίο συμβόλαιο : Σύμβαση που προηγείται της τέλεσης του γάμου, η οποία συνάπτεται με στόχο τη ρύθμιση των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ των συζύγων.

Κήρυξη της εκτελεστότητας (exequatur) : Διαδικασία που επιτρέπει την εκτέλεση στο έδαφος κράτους δικαστικής απόφασης, διαιτητικής απόφασης, δημοσίου εγγράφου ή δικαστικού συμβιβασμού που δημοσιεύθηκε ή εκδόθηκε στο εξωτερικό.

Forum : Αρμόδιο δικαστήριο ή επιλαμβανόμενο της διαφοράς δικαστήριο.

Περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων : Περιουσιακά δικαιώματα μεταξύ συζύγων (« *matrimonial property rights* »). Οι περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων αφορούν τους νομικούς κανόνες οι οποίοι διέπουν τις οικονομικές σχέσεις μεταξύ συζύγων που απορρέουν από το γάμο και έναντι τρίτων, ιδίως των πιστωτών τους.

Καταχωρημένη συντροφική σχέση : Σχέση μεταξύ δύο προσώπων που συμβιώνουν και έχουν καταχωρήσει αυτή την ένωση ενώπιον δημόσιας αρχής, η οποία καθορίζεται από το

δίκαιο του κράτους μέλους διαμονής τους. Για τις ανάγκες της Πράσινης Βίβλου, η κατηγορία αυτή θα περιλαμβάνει επίσης τις σχέσεις των εκτός γάμου ζευγαριών που συνδέονται με «καταχωρημένη σύμβαση» παρόμοια του γαλλικού «pacs»[1].

Ελεύθερη ένωση (ή συγκατοίκηση εκτός γάμου ή ελεύθερη συμβίωση) : Κατάσταση στην οποία δύο πρόσωπα συμβιώνουν με σταθερό και συνεχόμενο τρόπο χωρίς η σχέση αυτή να έχει καταχωρηθεί ενώπιον αρχής.

Η έκδοση ευρωπαϊκής πράξης στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων περιλαμβανόταν ήδη στις προτεραιότητες του Σχεδίου Δράσης της Βιέννης[2] του 1998. Το Πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις[3], που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο και την Επιτροπή στα τέλη του 2000, προέβλεπε την εκπόνηση πράξης για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων και των περιουσιακών συνεπειών του χωρισμού των εκτός γάμου ζευγαριών. Το πρόγραμμα της Χάγης, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004, το οποίο καθιέρωσε ως πρώτη προτεραιότητα την εφαρμογή αυτού του Προγράμματος αμοιβαίας αναγνώρισης, καθώς και το Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την εφαρμογή του, κάλεσαν την Επιτροπή να υποβάλει Πράσινη Βίβλο για τη «ρύθμιση της σύγκρουσης νόμων όσον αφορά τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων, καθώς και το ζήτημα της δικαιοδοσίας και της αμοιβαίας αναγνώρισης»[4] [5].

Για να εξεταστούν όλες οι περιουσιακές πτυχές του οικογενειακού δικαίου, η Πράσινη Βίβλος προσεγγίζει ζητήματα που αφορούν ταυτόχρονα τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων και τις περιουσιακές συνέπειες άλλων υφιστάμενων μορφών ενώσεων. Πράγματι, σε όλα τα κράτη μέλη, δημιουργούνται ζευγάρια ολοένα και συχνότερα εκτός των δεσμών του γάμου. Για να ληφθεί υπόψη αυτή η νέα κοινωνική πραγματικότητα, το προαναφερόμενο Πρόγραμμα αμοιβαίας αναγνώρισης ορίζει ότι πρέπει να μελετηθεί επίσης το ζήτημα των περιουσιακών συνεπειών του χωρισμού των εκτός γάμου ζευγαριών. Ο χώρος της δικαιοσύνης πρέπει να απαντά στις συγκεκριμένες ανάγκες των πολιτών.

Η αυξημένη κινητικότητα των προσώπων εντός ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα συνεπάγεται ιδίως τη σημαντική αύξηση όλων των μορφών ενώσεων μεταξύ υπηκόων διαφορετικών κρατών μελών ή την παρουσία των ζευγαριών αυτών σε ένα κράτος μέλος του οποίου δεν έχουν την ιθαγένεια, που συχνά συνοδεύονται από την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στο έδαφος διαφόρων χωρών της Ένωσης. Η προκαταρκτική μελέτη, κατόπιν παραγγελίας της Επιτροπής το 2002[6], αποκάλυψε ότι περισσότερα από 5 εκατομμύρια αλλοδαποί υπήκοοι, που είναι υπήκοοι των κρατών μελών, ζούσαν σε άλλο

---

1 Βλέπε Μελέτη για τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων και για την περιουσία των εκτός γάμου ζευγαριών στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο και το εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών της Ένωσης, 30 Απριλίου 2003, Consortium ASSER-UCL κατόπιν παραγγελίας της Επιτροπής, σελίδες 206 και επ.: http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

2 ΕΕ C 19 της 23ης Ιανουαρίου 1999.

3 ΕΕ C 12 της 15ης Ιανουαρίου 2001.

4 Πρόγραμμα της Χάγης με τίτλο «Ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση», που περιλαμβάνεται στα συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 4ης Νοεμβρίου 2004.

5 Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την εφαρμογή του Προγράμματος της Χάγης για την ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση· ΕΕ C 198 της 18/08/2005, σ.1.

6 Βλέπε την ανωτέρω υποσημείωση αριθ. 1.

κράτος μέλος της Ένωσης, ενώ ο αριθμός των αλλοδαπών, που δεν είναι πολίτες της Ένωσης αλλά ζουν σε αυτή ανερχόταν το 2000 σε περίπου 14 εκατομμύρια. Αυτή η μελέτη εκτιμά ότι περίπου 2,5 εκατομμύρια κτίρια που ανήκουν σε συζύγους βρίσκονται σε κράτη μέλη διαφορετικά από εκείνο της διαμονής τους. Η μελέτη επιπτώσεων[7] της Επιτροπής που σχετίζεται με την πρόταση κανονισμού για το εφαρμοστέο δίκαιο και τη διεθνή δικαιοδοσία στον τομέα του διαζυγίου, κατέδειξε ότι ο αριθμός των «διεθνών» διαζυγίων στην Ένωση ανερχόταν σε περίπου 170.000 περιπτώσεις ανά έτος, δηλαδή σε ποσοστό 16% όλων των διαζυγίων.

Συχνά ανακύπτουν πρακτικές και νομικές δυσκολίες κατά τη διανομή ή/και τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων αυτών των ζευγαριών. Οι δυσκολίες αυτές συνδέονται συχνά με τη μεγάλη ανομοιογένεια μεταξύ των κανόνων, τόσο του ουσιαστικού δικαίου, όσο και του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, που διέπουν τις περιουσιακές συνέπειες του γάμου και των άλλων μορφών ενώσεων στα κράτη μέλη.

2. ΟΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΖΥΓΩΝ

Το θέμα των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων δεν ρυθμίζεται από τις κοινοτικές πράξεις που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα. Επιπλέον, η Σύμβαση της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων, της 14ης Μαρτίου 1978, έχει επικυρωθεί μόνο από τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες.

Εφόσον η εναρμόνιση των κανόνων του ουσιαστικού δικαίου δεν προβλέπεται προς το παρόν, η παρούσα Πράσινη Βίβλος θα ασχοληθεί με το θεμελιώδες ζήτημα των κανόνων της σύγκρουσης νόμων. Μια περίληψη των κανόνων του εθνικού δικαίου των κρατών μελών περιλαμβάνεται στο παράρτημα της παρούσας Πράσινης Βίβλου.

Το πεδίο εφαρμογής των κανόνων σύγκρουσης νόμων θα μπορούσε ενδεχομένως να καλύψει ευρύ φάσμα ζητημάτων (ισχύς των συμβάσεων, εκκαθάριση και διανομή των περιουσιακών στοιχείων, κ.λ.π.).

Το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας θα μελετηθεί βεβαίως για να διασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των μελλοντικών κανόνων και των κανόνων που αφορούν τις δικαστικές διαδικασίες διαζυγίου και κληρονομικής διαδοχής. Επίσης, πρέπει να αναζητηθούν λύσεις που να επιτρέπουν ένα βαθμό αυτονομίας στη βούληση των μερών για την επιλογή του αρμόδιου δικαστηρίου.

Τα περιουσιακά ζητήματα που απορρέουν από το γάμο συχνά ρυθμίζονται στο πλαίσιο διαδικασιών εκούσιας δικαιοδοσίας. Για την απλούστευση των καθηκόντων των ασκούντων συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα και για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προβλημάτων των πολιτών, πρέπει να μελετηθεί επίσης ο ρόλος και η αρμοδιότητα των μη δικαστικών αρχών καθώς και η αναγνώριση των εξώδικων εγγράφων και πράξεων που καταρτίζονται από τις αρχές αυτές.

Τέλος, η ευρωπαϊκή νομοθεσία θα έπρεπε ενδεχομένως να προσπαθήσει να διευκολύνει τη ζωή των πολιτών προβλέποντας την καταχώριση των συστημάτων ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων στα κράτη μέλη.

---

[7] Αυτή η μελέτη θα δημοσιευθεί ταυτόχρονα με την έκδοση της εν λόγω πρότασης από την Επιτροπή.

2.1. Πεδίο εφαρμογής

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 της 27ης Νοεμβρίου 2003[8] για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, που άρχισε να ισχύει την 1η Μαρτίου 2005, δεν καλύπτει τις περιουσιακές συνέπειες της λύσης του γάμου.

Τα θέματα που έχουν ήδη καλυφθεί από τις προηγούμενες νομικές πράξεις, όπως οι υποχρεώσεις διατροφής, που αποτελούν αντικείμενο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001[9] για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που εφαρμόζεται από την 1η Μαρτίου 2002, και της πρότασης κανονισμού της Επιτροπής για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής[10], θα έπρεπε λογικά να αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της μελλοντικής πράξης.

Επιπλέον, θα έπρεπε να μελετηθεί εάν πρέπει να καλύπτονται οι άλλες προσωπικές πτυχές του γάμου από τη μελλοντική πράξη στο μέτρο που μπορούν να έχουν συνέπειες στα περιουσιακά στοιχεία του ζευγαριού (για παράδειγμα το δικαίωμα αντιπροσώπευσης μεταξύ συζύγων, η προστασία της οικογενειακής στέγης, η συνεισφορά στα βάρη του γάμου, κ.λ.π...).

Το θέμα των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων περιλαμβάνει εξάλλου κατά παράδοση, τόσο τις περιουσιακές συνέπειες που προέρχονται από τη διάλυση του γάμου καθώς και αυτές που γεννώνται κατά τη διάρκειά του. Επομένως, κατά τη διάρκεια της συμβίωσης, τα χρέη που προέρχονται από κοινές ή ατομικές πράξεις των συζύγων πρέπει να βαρύνουν τα κοινά ή τα ατομικά περιουσιακά στοιχεία τους, για την κατανομή των βαρών μεταξύ αυτών και έναντι τρίτων.

Ερώτημα 1 :

α) Πρέπει να συμπεριληφθούν στη μελλοντική πράξη ορισμένες προσωπικές πτυχές των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων που δεν καλύπτονται από τις προαναφερόμενες πράξεις ή μόνο οι περιουσιακές συνέπειες που απορρέουν από τις σχέσεις των συζύγων ; Εάν ναι, ποιες και για ποιο λόγο ;

β) Η μελλοντική πράξη πρέπει να εφαρμόζεται στις περιουσιακές συνέπειες που απορρέουν από αυτές τις σχέσεις κατά τη διάρκεια της συμβίωσης ή μόνο κατά τον χωρισμό ή τη λύση του γάμου ;

---

8 ΕΕ L 338 της 23.12.2003 σ.1.
9 ΕΕ L 12 της 16.01.2001 σ. 1.
10 COM (649) 2005 τελικό της 15.12.2005· 2005/0259 (CNS).

2.2. Κανόνες σύγκρουσης νόμων

2.2.1. Κριτήρια σύνδεσης και επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου

Για την απλούστευση των καθηκόντων των ασκούντων συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα, οι μελλοντικοί κανόνες πρέπει να έχουν καθολικό χαρακτήρα, ήτοι να οδηγούν χωρίς διακρίσεις στην εφαρμογή δικαίου κράτους μέλους ή δικαίου τρίτης χώρας.

Ο καθορισμός του δικαίου που εφαρμόζεται στις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων προϋποθέτει τον προσδιορισμό ενός ή περισσοτέρων κριτηρίων σύνδεσης.

Τέλος, πρέπει να προσδιοριστεί εάν το κριτήριο σύνδεσης που επιλέγεται πρέπει να είναι το ίδιο για όλες τις πτυχές των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων που καλύπτονται από το εφαρμοστέο δίκαιο ή μήπως πρέπει να χρησιμοποιούνται διαφορετικά κριτήρια για ορισμένες πτυχές της έννομης κατάστασης [«dépeçage» (διαχωρισμός)]; Εδώ πρόκειται ιδίως για τα ακίνητα για τα οποία το κριτήριο σύνδεσης που χρησιμοποιείται μερικές φορές είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκονται.

Ερώτημα 2 :

α) Ποια κριτήρια σύνδεσης πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου στις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων ; Και με ποια σειρά προτεραιότητας σε περίπτωση πολλών ανάλογων κριτηρίων (για παράδειγμα : η πρώτη συνήθης διαμονή των συζύγων, η ιθαγένειά τους; Άλλα συνδετικά στοιχεία;)

β) Εάν η μελλοντική πράξη εφαρμόζεται σε όλες τις περιουσιακές συνέπειες που απορρέουν από τις σχέσεις γάμου, πρέπει να προβλέπονται τα ίδια κριτήρια τόσο κατά τη διάρκεια της συμβίωσης όσο και κατά την διακοπή της εν λόγω συμβίωσης;

Ερώτημα 3 :

Πρέπει να χρησιμοποιείται το ίδιο κριτήριο σύνδεσης για όλες τις πτυχές της κατάστασης που καλύπτονται από το εφαρμοστέο δίκαιο ή πρέπει να χρησιμοποιηθούν διαφορετικά κριτήρια για διαφορετικές πτυχές* [«dépeçage»(διαχωρισμός)]*; Εάν ναι, ποιες καταστάσεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη;

Επιπλέον, πρέπει να μελετηθεί μια λύση όταν ο παράγοντας ή οι παράγοντες σύνδεσης που θεσπίστηκαν από τον κανόνα σύγκρουσης (για παράδειγμα η διαμονή) μεταβλήθηκαν ή μετατοπίστηκαν με την πάροδο του χρόνου. Η Σύμβαση της Χάγης, της 14ης Μαρτίου 1978, παραδέχεται την αυτόματη μεταβολή του νόμου που εφαρμόζεται στις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων όταν μεταβληθεί η κατοικία ή η ιθαγένεια των συζύγων (άρθρο 7), εάν δεν έχουν καθορίσει οι ίδιοι το εφαρμοστέο δίκαιο ή δεν έχουν συνάψει προγαμιαίο συμβόλαιο. Οι συνέπειες της μεταβολής του δικαίου που εφαρμόζεται στις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων μπορεί να έχουν αναδρομική ισχύ ή όχι ανάλογα με τις εθνικές λύσεις.

Ερώτημα 4 :

Πρέπει να γίνεται αποδεκτή η αυτόματη μεταβολή του δικαίου που εφαρμόζεται στις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων σε περίπτωση μεταβολής ορισμένων κριτηρίων σύνδεσης, όπως η συνήθης διαμονή των συζύγων ;

Εάν ναι, αυτή η μεταβολή μπορεί να έχει αναδρομική ισχύ;

2.2.2. Η άσκηση αυτονομίας της βούλησης

Τα περισσότερα κράτη μέλη αποδέχονται την επιλογή από τους συζύγους του δικαίου που εφαρμόζεται στις περιουσιακές τους σχέσεις. Εάν συμπεριληφθεί ανάλογη επιλογή σε μελλοντική πράξη, πρέπει προφανώς να προβλεφθεί περιορισμένος αριθμός κριτηρίων σύνδεσης, ιδίως αυτών που παρουσιάζουν πραγματικό σύνδεσμο με τους συζύγους (για παράδειγμα : το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής ή ιθαγένειας του ενός ή των δύο συζύγων, κ.λ.π.). Επίσης, πρέπει να εξετασθεί εάν η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου πρέπει να υπόκειται σε διατυπώσεις και εάν ναι σε ποιες.

Πρέπει να τεθούν ερωτήματα σχετικά με το εάν η συμφωνία αυτή μεταξύ των συζύγων πρέπει να υπόκειται ή όχι σε χρονικό περιορισμό, υπό την έννοια ότι θα εφαρμόζεται μόνο στην υποθετική περίπτωση της λύσης του γάμου ή επίσης και κατά τη διάρκεια της συμβίωσης των μερών. Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να μην θίγονται δικαιώματα τρίτων.

Ερώτημα 5 ***:***

α) Πρέπει να γίνει αποδεκτή η δυνατότητα των συζύγων να επιλέγουν το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές τους σχέσεις; Εάν ναι, ποια κριτήρια σύνδεσης μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για την διενέργεια αυτής της επιλογής ;

β) Πρέπει να επιτραπεί πολλαπλή επιλογή ώστε ορισμένα περιουσιακά στοιχεία να διέπονται από ένα δίκαιο και άλλα από άλλο δίκαιο;

γ) Αυτή η επιλογή μπορεί να πραγματοποιείται ή να μεταβάλλεται ανά πάσα στιγμή, πριν και κατά τη διάρκεια του γάμου ή μόνο σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή (κατά τη λύση του) ;

δ) Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον μεταβάλλεται το εφαρμοστέο δίκαιο, η μεταβολή πρέπει να έχει αναδρομική ισχύ ;

Ερώτημα 6 ***:***

Πρέπει να εναρμονιστούν οι τυπικές προϋποθέσεις της συμφωνίας ;

2.3. Κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας

2.3.1. Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστικών αρχών

Τα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει πολύ διαφορετικά κριτήρια για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων.

Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ισχύοντες κοινοτικοί κανόνες, και ιδίως ο προαναφερθείς κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 που διέπει ορισμένα θέματα προσωπικών σχέσεων των συζύγων. Επιπλέον, λόγω των συμφερόντων που επηρεάζονται από τη μελλοντική πράξη, θα πρέπει να διατηρηθεί κάποια συνοχή μεταξύ των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας και των κανόνων σύγκρουσης νόμων, καθώς και να προβλεφθεί η δυνατότητα επιλογής του αρμόδιου δικαστηρίου από τους συζύγους.

Ερώτημα 7:

α) Σε περίπτωση λύσης του συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων κατόπιν διαζυγίου ή σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης, το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τα θέματα αυτά σύμφωνα με τον κανονισμό αριθ. 2201/2003, πρέπει να είναι αρμόδιο και για την εκκαθάριση του συστήματος περιουσιακών σχέσεων;

β) Σε περίπτωση κληρονομικής διαδοχής, το αρμόδιο δικαστήριο για θέματα κληρονομικών διαφορών πρέπει να είναι επίσης αρμόδιο για την εκκαθάριση του συστήματος περιουσιακών σχέσεων;

Ερώτημα 8:

α) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, ποιοι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας πρέπει να θεσπισθούν, ιδίως για ζητήματα περιουσιακής φύσεως που προκύπτουν στη διάρκεια της συμβίωσης των συζύγων (π.χ.: δωρεές ή συμβάσεις μεταξύ συζύγων);

β) Πρέπει να θεσπισθεί ένα ενιαίο γενικό κριτήριο ή περισσότερα του ενός εναλλακτικά κριτήρια, όπως προβλέπει ο κανονισμός αριθ. 2201/2003 (π.χ. η συνήθης διαμονή, η κοινή ιθαγένεια);

Ερώτημα 9:

α) Μπορεί να προβλεφθεί ότι για όλα τα περιουσιακά στοιχεία, κινητά και ακίνητα, ακόμη και αν βρίσκονται στο έδαφος περισσοτέρων του ενός κρατών μελών, αποφαίνεται ένα και μόνο δικαστήριο;

β) Εφόσον στη διαφορά εμπλέκεται και τρίτος, πρέπει να εφαρμόζονται οι κανόνες του κοινού δικαίου ;

Ερώτημα 10:

Μπορεί να δοθεί στους διαδίκους η δυνατότητα να επιλέγουν το αρμόδιο δικαστήριο; Εάν ναι, σύμφωνα με ποιους όρους;

Ερώτημα 11:

Θα ήταν χρήσιμο να επιτρέπεται η διαβίβαση μιας υπόθεσης στον τομέα αυτό από το δικαστήριο κράτους μέλους σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους; Εάν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις;

2.3.2. Αρμοδιότητα μη δικαστικών αρχών

Λόγω του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν οι μη δικαστικές αρχές στον τομέα αυτό (ιδίως συμβολαιογράφοι, δικηγόροι…), θα ήταν ενδεχομένως χρήσιμο να ρυθμισθεί το θέμα της αρμοδιότητάς τους. Θα πρέπει επίσης να εξετασθεί αν οι σύζυγοι μπορούν να διεκπεραιώνουν ορισμένες διατυπώσεις στις αρχές του κράτους μέλους διαμονής τους, ακόμη και αν ο βασικός κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας ορίζει ως αρμόδια την αρχή άλλου κράτους μέλους.

Ερώτημα 12:

Πρέπει να θεσπισθούν κανόνες αρμοδιότητας για τις μη δικαστικές αρχές; Εάν ναι, πρέπει να ισχύουν κριτήρια αρμοδιότητας ανάλογα με εκείνα που ισχύουν για τις δικαστικές αρχές; Θα μπορούσαμε να βασισθούμε, για τον σκοπό αυτό, στον ευρύ ορισμό του όρου «δικαστήριο» που περιέχεται στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003;

Ερώτημα 13:

Πρέπει η αρχή που έχει επιληφθεί της εκκαθάρισης και διανομής της περιουσίας να έχει επίσης αρμοδιότητα σε περίπτωση που ένα τμήμα της εν λόγω περιουσίας βρίσκεται εκτός του εδάφους επί του οποίου ασκεί τις αρμοδιότητές της;

Ερώτημα 14:

Εάν όχι, πρέπει ορισμένες διατυπώσεις να μπορούν να διεκπεραιωθούν ενώπιον των αρχών άλλου κράτους μέλους από εκείνο που ορίζεται σύμφωνα με τον βασικό κανόνα σύγκρουσης δικαιοδοσίας;

2.4. Κανόνες αναγνώρισης και εκτέλεσης

2.4.1. Αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων

Με τη θέσπιση ομοιόμορφων κανόνων για το εφαρμοστέο δίκαιο και τη διεθνή δικαιοδοσία, η μελλοντική πράξη θα εξασφαλίσει πολύ υψηλό επίπεδο αμοιβαίας εμπιστοσύνης, πράγμα που θα μπορούσε να επιτρέψει την κατάργηση των ενδιάμεσων μέτρων για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων.

Ερώτημα 15:

Θα πρέπει με τη μελλοντική ευρωπαϊκή πράξη να καταργηθεί η κήρυξη της εκτελεστότητας των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί εντός του πεδίου εφαρμογή της; Εάν όχι, ποιοι λόγοι πρέπει να προβλέπονται για τη μη αναγνώριση των αποφάσεων;

Ερώτημα 16:

Μπορεί να προβλεφθεί ότι οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σε κράτος μέλος για υποθέσεις

περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων αναγνωρίζονται αυτοδικαίως, ώστε η σχετική τροποποίηση στα κτηματολόγια να γίνεται χωρίς περαιτέρω διαδικασία στα άλλα κράτη μέλη; Είναι δυνατόν να βασισθούμε, για τον σκοπό αυτό, στο άρθρο 21 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003;

2.4.2. Αναγνώριση και εκτέλεση εξώδικων πράξεων

Λόγω του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν οι μη δικαστικές αρχές, θα πρέπει να διευκολυνθεί επίσης η αναγνώριση των πράξεων που καταρτίζονται από αυτές.

Ερώτημα 17:

Στις πράξεις που καταρτίζουν μη δικαστικές αρχές, όπως τα προγαμιαία συμβόλαια, μπορεί να εφαρμοσθεί το ίδιο καθεστώς αναγνώρισης και εκτέλεσης με τις δικαστικές αποφάσεις;

Εάν όχι, ποιο καθεστώς πρέπει να ισχύει;

2.5. Καταχώριση και δημοσιότητα του συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων

Η δημοσιότητα των συστημάτων ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων στην Ένωση θα πρέπει να βελτιωθεί, ώστε να υπάρχει ασφάλεια δικαίου για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως για τους πιστωτές. Θα ήταν επίσης σκόπιμο να απαλλαγούν οι σύζυγοι από την υποχρέωση επανάληψης των διατυπώσεων δημοσιότητας για τις μεταβολές που επέρχονται στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών τους σχέσεων, κάθε φορά που αλλάζουν τόπο διαμονής.

Ερώτημα 18:

Πώς μπορεί να βελτιωθεί η καταχώριση των συστημάτων ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων στην Ένωση; Θα πρέπει, για παράδειγμα, να προβλεφθεί η καθιέρωση ενός συστήματος καταχώρισης σε όλα τα κράτη μέλη;

Πώς θα πρέπει να ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι βάσει αυτού του συστήματος;

3. ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΩΣΕΩΝ

Η σημαντική αύξηση του αριθμού των εκτός γάμου ζευγαριών στα κράτη μέλη συνεπάγεται αντίστοιχη αύξηση των διεθνών έννομων καταστάσεων που αντιμετωπίζουν. Το κοινοτικό δίκαιο έχει ήδη ρυθμίσει τη γονική μέριμνα για τα παιδιά αυτών των εκτός γάμου ζευγαριών μέσω του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 και το ζήτημα των υποχρεώσεων διατροφής μέσω του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001.

3.1. Οι καταχωρημένες συντροφικές σχέσεις

Όλο και περισσότερα κράτη μέλη προβλέπουν ρυθμίσεις για τις συμβάσεις και τις συντροφικές σχέσεις που καταχωρούνται ενώπιον δημόσιας αρχής[11]. Το ζήτημα αυτό παρουσιάζει επομένως ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα κράτη αυτά, αλλά και για τα άλλα που μπορεί να αντιμετωπίσουν διάφορα νομικά προβλήματα σε περίπτωση λύσης αυτών των καταχωρημένων σχέσεων, για παράδειγμα, λόγω της διαμονής ενός εκ των συντρόφων ή της ύπαρξης περιουσιακών στοιχείων τους, στο έδαφός τους.

3.1.1. Σύγκρουση νόμων

Γενικά, οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που ισχύουν για τη ρύθμιση των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων δεν μεταφέρθηκαν στις άλλες υφιστάμενες μορφές ενώσεων. Θα μπορούσαν επομένως να αναζητηθούν διαφορετικά κριτήρια για τις περιουσιακές συνέπειες που απορρέουν από τις καταχωρημένες συντροφικές σχέσεις.

Ερώτημα 19

α) Πρέπει να θεσπισθούν ειδικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων για τις περιουσιακές συνέπειες που προκύπτουν από τις καταχωρημένες συντροφικές σχέσεις;

β) Ως εφαρμοστέο δίκαιο για τις περιουσιακές συνέπειες των καταχωρημένων συντροφικών σχέσεων θα πρέπει να ορισθεί το δίκαιο του τόπου καταχώρησης των σχέσεων αυτών ή κάποιο άλλο δίκαιο;

γ) Το δίκαιο που ορίζεται ως εφαρμοστέο θα πρέπει να διέπει όλα τα σχετικά θέματα ή θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν άλλα κριτήρια, όπως το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία;

3.1.2. Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστικών αρχών

Ελάχιστα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει ειδικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας για τις περιουσιακές συνέπειες των σχέσεων των εκτός γάμου ζευγαριών. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 δεν εφαρμόζεται για τη λύση των καταχωρημένων συντροφικών σχέσεων, που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001, που δεν εφαρμόζεται στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, θα μπορούσε να έχει εφαρμογή σε ορισμένες από τις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρημένων συντροφικών σχέσεων (π.χ. συμβατικές ή εξωσυμβατικές διαφορές).

Οι αρχές της χώρας όπου έγινε η καταχώρηση της σχέσης είναι αρμόδιες για τη λύση των συντροφικών σχέσεων που έχουν καταχωρηθεί στο έδαφός τους. Ωστόσο, θα μπορούσε να είναι χρήσιμος ο καθορισμός των αρχών εκείνων που είναι αρμόδιες να αποφαίνονται, για παράδειγμα κατά τη διακοπή της συμβίωσης, σχετικά με τη διανομή των περιουσιακών στοιχείων ενός ζευγαριού στο οποίο είχε χορηγηθεί καθεστώς καταχωρημένης συντροφικής σχέσης στο εξωτερικό.

---

[11] Τα κράτη αυτά είναι η Δανία (1989), η Σουηδία (1994), οι Κάτω Χώρες (1998), το Βέλγιο, η Ισπανία και η Γαλλία (1999), η Γερμανία (2000), η Φινλανδία (2001), η Πορτογαλία και το Λουξεμβούργο (2004) και το Ηνωμένο Βασίλειο (2005).

Ερώτημα 20:

Πρέπει να θεσπισθούν κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας για τη ρύθμιση των περιουσιακών συνεπειών που προκύπτουν από τις καταχωρημένες συντροφικές σχέσεις;

Αν ναι, ποιοι θα είναι αυτοί; Αποκλειστική δικαιοδοσία του δικαστηρίου του τόπου όπου καταχωρήθηκε η συντροφική σχέση (αρμόδιο για τη λύση της); Ή θα πρέπει να θεσπισθούν και άλλα κριτήρια, όπως, για παράδειγμα, η συνήθης διαμονή του εναγομένου ή ενός εκ των συντρόφων στη χώρα του αρμόδιου δικαστηρίου ή η ιθαγένεια ενός εκ των συντρόφων;

3.1.3. Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων σχετικά με τις καταχωρημένες συντροφικές σχέσεις

Ορισμένα κράτη μέλη δέχονται την αναγνώριση της λύσης των καταχωρημένων συντροφικών σχέσεων σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες αναγνώρισης ή σύμφωνα με τους κανόνες τους σχετικούς με τις αποφάσεις που αφορούν τον γάμο (π.χ. Γερμανία και σκανδιναβικές χώρες).

Ερώτημα 21:

Σύμφωνα με ποιους όρους πρέπει να αναγνωρίζονται σε όλα τα κράτη μέλη οι αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος σχετικά με τις περιουσιακές συνέπειες που απορρέουν από καταχωρημένη συντροφική σχέση;

3.2. Οι ενώσεις de facto

Οι περισσότερες χώρες διαθέτουν κανόνες, στη νομοθεσία τους ή στη νομολογία τους, σχετικά με τα ζευγάρια που δεν έχουν συνάψει γάμο ούτε συνδέονται με καταχωρημένη συντροφική σχέση. Καταρχήν, ελλείψει ειδικών κανόνων, θα έπρεπε να εφαρμόζονται οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που αφορούν τις συμβάσεις (Σύμβαση της Ρώμης του 1980 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές) και την αστική ευθύνη ή γενικότερα η νομοθεσία της χώρας όπου προέκυψε η ζημία.

3.2.1. Κανόνες σύγκρουσης νόμων

Ερώτημα 22:

α) Πρέπει να θεσπισθούν ειδικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων για τις περιουσιακές σχέσεις που απορρέουν από τις ενώσεις de facto (ελεύθερες ενώσεις ή άτυπη συγκατοίκηση);

β) Αν ναι, ποιοι είναι αυτοί;

γ) Αν όχι, πρέπει τουλάχιστον να θεσπισθούν ιδιαίτεροι κανόνες για τις συνέπειες της λύσης των ενώσεων αυτών έναντι τρίτων (ευθύνη έναντι τρίτων για τα χρέη των ζευγαριών αυτών, δικαιώματα που μπορούν να επικαλεσθούν τα πρόσωπα αυτά έναντι τρίτων (π.χ. ασφάλιση ζωής);

δ) Όσον αφορά τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, πρέπει να εφαρμόζεται αποκλειστικά το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκονται αυτά;

3.2.2. Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστικών αρχών, αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων

Δεν υπάρχουν αρκετές νομικές ρυθμίσεις για τα ζητήματα αυτά και γενικότερα υπάρχει τάση να εφαρμόζονται οι συνήθεις κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας, πράγμα που σημαίνει ιδίως ότι ορισμένες περιουσιακές διαφορές μεταξύ των ζευγαριών αυτών μπορούν να ρυθμισθούν βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001.

Ερώτημα 23:

Πρέπει να θεσπισθούν ειδικοί κανόνες δικαιοδοσίας και αναγνώρισης για τις περιουσιακές σχέσεις που προκύπτουν από de facto ενώσεις;

Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στις ερωτήσεις 22 και 23, για λόγους σαφήνειας και ασφάλειας του δικαίου για τους πολίτες και τους ασκούντες συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα, θα μπορούσε παρόλα αυτά να είναι χρήσιμη η συγκέντρωση σε μια μελλοντική πράξη, όλων των διάσπαρτων κανόνων που εφαρμόζονται ήδη σχετικά με τις περιουσιακές συνέπειες από τον χωρισμό των ζευγαριών αυτών (κοινά περιουσιακά στοιχεία, κατοικία, ...) σε καταστάσεις με διεθνή διάσταση.